

עסקני חרות: ליבני, שכטרמן, ארנס, וייצמן, בגין, שמיר וציפורי

דברים מוזרים קורים באחרונה ליבני, וייצמן, ארנס, שכטרמן, בגין, שמיר וציפורי יודים ומכרים הנפגשים עימו לחצים אותה, מאחלים לו הצלחה מבלי לגלות בדיוק למה הם מתכוונים. רק בודדים מהם, מן העסקנים המרכזיים של תנועת החרות, מיפגתו של שמיר, אינם מסתייגים את הסיבה לאיחוליהם. גם הם נזהרים שלא לומר את הדברים במפורש, אולם רמזהם לעצמך את החליפה של ראשיהם מה"לה" אומרים לו.

זהו הביטוי המובהק ביותר של הדיועה המתגבשת והולכת בקרב הנהגת תנועת החרות ועסקניה: יצחק שמיר יהיה יורשו של מנחם בגין. אם וכאשר ייבחר מנחם בגין להמשיך בכהונתו כראשי הממשלה, יהיה שמיר מועמדה של תנועת החרות, החטיבה הגדולה והמובילה ביותר, לתפקיד זה.

שום החלטה רשמית לא התקבלה על כך, אף באחד מהמוסדות הרשמיים של תנועת החרות. העניין אפילו לא הועלה,

בקביעת יורש כזה נעשה מוחשי יותר ויותר, עוסקים בכך ראשי חרות ללא ידיעתו של בגין.

תנאי: התמיכה של אריק

מקרב כל ראשי תנועת החרות קיימים רק ארבע מועמדים ריאליים, הרי נהאים לעסקני חרות כמי שיכולים לרשת את בגין. שניים מהם הם שרי חרות ב"ממשלה": שריהביטחון עזר וייצמן ושר החקלאות אריאל שרון. אף אחד משנייה הם אינו נראה בשעה זו כבעל סיכויים לירושה.

לעזר וייצמן אין כמעט עורף פוליטי בתוך המפלגה. הוא תשוד בעיני עסקני חרות הוותיקים והקבאים כמי שאינו נאמן דיו לעקרונות התנועה. יוני מדי, פשרן מדי, בלתי יציב בעיניהם. הוא אינו מקובל כממלא מקום לנושא הדגל. בעיני חסידי ארץ-ישראל השלמה, המהווים עדיין את הרוב המכריע של עסקני חרות, הוא נחשב כאויב הרעיון. יש לו מצדדים ויש לו

ששמיר עשוי להיות מועמד לתפקיד יורשו של בגין. מהדגם שבגין עצמו לא הראה מעולם כל נטייה או סימן לראות בשמיר את יורשו. כיום, אם יובא העניין להכרעה, אין ספק ששמיר עשוי לזכות בתמיכה כמעט כללית בחירות. סייבניו לתפקיד היורש הם הגדולים ביותר.

המהפכה לא התחוללה

כדי להכין כיצד היה יכול להיווצר מצב שבו עסקן כמעט-אלמוני לגבי רוב הציבור עד לפני שנה, בעת שנבחר כיו"ר הכנסת, יכול להגיע לעמדה של מועמד בילעדי לכהונת ראשי-ממשלה. יש להכיר מה שקורה בתוך תנועת החרות. חירות אינה מפלגה ככל המפלגות האחרות בישראל. יש בה מנהיגים, יש בה עסקנים ויש לה תומכים, אבל הקשר ביניהם רופף ביותר. היא סובלת כיום כשם שסבלה כל השנים, מחוסר אירגון.

העורגדיה של חרות

היא מופעלת כמעט על בסיס התנדבותי בלבד. חבריה יכולים להתגייס בימי בחירות, או למיבצעים מיוחדים אדריהוק. אבל מרבית ימות השנה הם כמעט אינם קיימים. זוהי מיפלגה כמעט ללא מנג'י נון. אין היא מעסיקה אפארטציזי קיים. אין לה אחיזה במוסדות-מפ"ת תח ציבוריים. אחת העובדות המניחות היא שמיספר אנשי המניגנון בשכר שמחזיקה מיפלגת ה"שילטון הראשית ככל הארץ, אינו עולה על 28.

הליקוי הגדול ביותר של חרות נובע מכך שהיא מבוססת על כמה סניפים גדולים שהם בבחינת אחוזות פרטיטות של העומדים בראשם, שאינם מוכנים לתת לאיים על שילטונם בסניפים אלה. שלושת הסניפים הגדולים של המפלגה הם בתל-אביב, ירושלים וחיפה. יגאל גריפל שולט במרחב התל-אביבי, יהושע מצא בירושלמי וח"כ מאיר כהן בחיפאי. אלה אינם מתיריים לקמת סניפים חדשים, כניסה פעילה של קהות חדשים שיוכלו לגייס עורף מפלגתי. כל עוד היתה חירות באופוזיציה לא הורגשה השפעתם של ליקויים אלה על חיי המפלגה. להיפך, הם מנעו זעזועים ומחפכות.

אבל מה שהיה טוב למיפלגת-אופוזיציה כרנית, אינו הולם מיפלגת שילטון. עם המהפך במדינה, שחילץ את חירות מן השאבו שבו היתה שרויה לגבי רבדים נרחבים בציבור, נוצרה הזדמנות לנצל את גלי התמיכה והאהדה, להקים מיפלגה שתהיה מבוססת על מיבנה אירגוני מסודר ומחפכות.

הלפה שנה, ההסתבר שהזדמנות זו כוונר זה לחלוטין. ראשי המפלגה התעסקים ה"בכירים שלה גוייסו לתפקידים הממלכתיים והציבוריים שהם נחלת כל מיפלגת שיל-

אתה יכול להכין לעצמך חליפה של ראשי-משלה! אומרים עסקני חרות ליצחק שמיר

בן 63, יליד פולין, הצטרף לאצ"ל שנה אחרי שעלה לארץ ב-1935. בעת הפילוג באצ"ל ופרישתו של אברהם שטרן ממנו, הודחה שמיר עם הרעיון של הקמת אירגון צבאי עצמאי לחלוטין, שלא יהיה אגף של התנועה הרוויזיוניסטית. הוא הצטרף לפורשים ללח"י, היה סגן מפקד האירגון. בתפקיד זה פקד על כמה מיבצעים מפורסמים, כמו הריגתו של הלורד מוין הוצאתו להורג של מתחזהו בהנהגת המחתרת, אליהו גילעדי.

בשנים שאחרי מלחמת-העצמאות כמעט שלא עסק בפעילות פוליטית. ניהל חברה של בתיקולונר. ב-1956 גוייס על ידי איסר הראל למוסד למודיעין. שם היה במשך עשר שנים פרש מנו זמן קצר לפני מלחמת ששת-הימים, ניהל מיפעל למוצי-ריגומי הוא החל בפעילות פוליטית רק לפני חמש שנים, נבחר לכנסת לראשונה ב-1973, זכה גם בתפקיד יו"ר הנהלת תנועת החרות בעיקבות המחלוקת בגיין-וייצמן, שהביאה לפרישתו של וייצמן.

עוד לפני כמה חודשים, שלא לדבר על כמה שנים לאחר, לא היה איש בחרות מעדה על דעתו

מתנגדים, אבל הוא אישיות השנויה ב"מחלוקת. לאריק שרון, ככל שהדבר יראה מזור, יש בסיס מוצק יותר בתנועה. זאת, למרות שהוא פרש מהליכוד ערב הבחירות, הקים את שלומוציון, הצטרף לחיק התנועה רק אחרי הניצחון בבחירות. עזר אומנם נח"שב כאדריכל הניצחון בבחירות, אבל אריק נהנה מגיבוי של העסקנים במרכז התנועה ובהנהלתה יותר ממנו.

יחד עם זאת, ברור לכולם שגם הוא לא יוכל להיות היורש. אין סיכוי שהשותפות האחרות כ"י, כוד, שלא לדבר על השותפות כ"י קואליציה, ויכינו לקבל אותו כי ראשי-ממשלה. לעומת זאת, מי שאריק יתייצב לצידו ויתמוך בו כמאבק על הבכורה, יהיה בעל הי סיכויים הגדולים לייבחר.

שני המועמדים האחרים אינם חבריי ממשלה כלל. אלה הם יו"ר ועדת-החוקי והביטחון של הכנסת, ח"כ משה ארנס ויו"ר הכנסת, יצחק שמיר. לשיניהם יש דיוויזיות בתוך עסקני התנועה, שניהם מקובלים כמנהיגים עצמאיים מתוכה, למרות ששמיר הגיע לחרות מלח"י ולא מאצ"ל. אם כי שניהם עדיין אינם מוכרים דיים

חליה-רוחם, לדין. עצם המחשבה על חיי פוש יורש אפשרי למנחם בגין, נחשב בי חרות ככפירה-בעיקר. הם מלהזכיר אפשרי רות כזו. קודם כל זהו מסוג הנושאים ש"לא יפה" לעסוק בהם, חשובים ככל שיהיו. שנית, הדברים עוד עלולים להגיע לאוזניו של בגין עצמו ולהרגיזו.

אבל במיסודנות מצד-הא"ב, במיוזון הכנסת, בישיבות הנהלת הסיעה בכנסת והמרכז של תנועת החרות שנערכו באחר רונה, היה זה אחד הנושאים המדוברים ביותר, שם, התייחסו אל העניין כאל שא"ל לה בווערת ודחופה שלמרות איהנעיות הכרוכה בבירורה אין מנוס מלדון בה.

הגורם הישיר לכך הוא מצבו הנפשי ו"הבריאותי של מנחם בגין והשוכדה הידיר עה לעסקנים ולמנהיגים אך המוסתרת מי עיני הציבור, כי מנחם בגין אינו מסוגל עוד לתפקד כראשי-ממשלה.

צמרת תנועת החרות מודאגת. מנחם בגין עצמו אינו מודע לדאגה זו. הוא כופר בדיעות ובהתרשמיות המופצות עליו, רואה בהן ניסיון לחתור תחת מעמדו ו"סמכותו.

רק בשבוע האחרון הובאה לידיו עתו של מנחם בגין התכטאות של אחד השרים המרכזיים בממשלתו. האיש החזק באחרונה לכנות את ראשי-הממשלה בכינוי "המנוח". כאשר שמע זאת בגין, כך מספ"י רים, הוא לא התרגו. "עונשו של האיש", אמר, "יהיה בכך שהוא יודע שהדבר הובא לידועתי."

מה שאינו מגיע לידועתו של בגין הוא הדאגה הכנה הנובעת מכך שאינו מוצא לנכון לקבוע לעצמו יורש. מעולם לא הביע את דעתו במי היה רוצה לראות את זה שימלא את מקומו. הן בראשות חרות והן כראשי-ממשלה. איש ממקורביו אינו מעז לדבר עימו על כך. אבל כיוון שהצורך